

Categoria D

EL SOLDAT HOFFMAN, L'ESCRITOR QUE NO PODIA ESCRIURE

El front de Galitzia fou una mena d'escorxador per a milers de soldats austríacs, sobretot, com sempre, per la incompetència dels oficials i l'alt comandament de les tropes, empesos per la premsa i la societat benestant vienesa, que a milers de quilòmetres de les trinxeres i les tanques de filferro, analitzaven i debatien les estratègies del teatre de la guerra, empesos dic, per una mena de triomfalisme ingenu que els duia a llençar una ofensiva rere l'altra sense cap mena de seny i no diguem tàctica, estratègia o pla.

A la tristament famosa batalla per la defensa del castell de Lemberg, prop del riu Dniester, vaig ser ferit per la metralla d'una granada russa. El capità Schintzler, la qual companyia havia de prendre la bateria des d'on ens disparaven els russos, es va fer enrere i es quedà a resguard del búnquer. Naturalment, quan li van demanar explicacions de perquè no havia avançat, al·legà una justa causa, en el seu cas, que no havia rebut l'ordre d'atacar la bateria russa. El projectil de l'exèrcit rus em deixà cec, temporalment cec. Vaig tenir, dins de la desgràcia, molta sort, puix m'enviaren a un hospital servit per metges civils i, des d'allí vaig aconseguir posar-me en contacte amb la meva protectora, la comtessa Schloss-Schewing, que s'encarregà de fer les gestions necessàries per tal que jo, el prometedor autor teatral, artífex de *Capvespres de tarongina*, un cant líric a la infantesa, l'amor platònic i la bonhomia, fos enviat a un nou destí a aixopluc de les bales.

Poc em podia esperar que allí on m'enviaven seria una nova mena d'amenaça de mort àdhuc més atterradora que la d'un front erichat de trinxeres, filferros i gasos tòxics. Una mort de l'ànima: això era el que em tenien reservat.

Em destinaren al Quarter General d'Informació de la Guerra, on, junt amb escriptors tan reconeguts com Zweig, Bachmann o Walser, havia de servir a la pàtria com a redactor i editor de notícies bèl·liques. La nostra feina

consistia en rebre les comunicacions oficials que els distints regiments enviaven des dels diferents fronts de guerra de les seves accions militars i donar-los-hi la forma adequada per aparèixer en públic. D'això en dèiem pentinar als herois. Però, com que només érem perruquers, els nostres texts encara havien de passar per les mans del censor militar, no fos que desvetlléssim algun secret vital per la marxa de les operacions militars en curs. En realitat, no fos que deixéssim caure entre aquells munts de paraules ampulloses i desmesurades alguna consigna derrotista, pacifista, malaltissa, en definitiva, contrària, de qualsevol manera, als interessos d'Àustria.

La nostra era una feina pesada, fatigosa, interminable pel que tenia d'indecent, amoral i manipuladora, car empenyia, a través de la mentida, hiperbòlica i desmesurada, altres homes, altres joves tan semblants a nosaltres mateixos, els que escrivíem, a la mort, l'amputació d'un membre o la bogeria més irreversible. I jo no em veia amb esma, no podia, fer-los-hi això a aquells joves a qui es cridava a la mobilització entusiasta, a l'allistament voluntari. En quant agafava la ploma per transcriure aquells enfarfegossos texts administratius, burocràtics, militaritzats, les mans se'm posaven a tremolar. No podia canviar ni una coma d'aquells despatxos oficials. M'havia convertit en una mena de Bartleby, un empestat que no es relacionava amb ningú. I en aquells temps i en el lloc en que em trobava, emmalaltir de mudesa podia ser la diferència entre viure i morir.

El capità Gregöry, l'oficial encarregat de la nostra secció, fou comprensiu, extraordinàriament comprensiu. Detectada la meva incapacitat per escriure, m'allotjà en un despatx petit, amb una sola taula, ple d'arxius, amb altes prestatgeries als dos costats del buró, i m'encarregà de facilitar documentació de contextualització, antecedents, fonaments legals, als meus companys. Allí, sol, rodejat de pols, corcs i paper, vaig tornar a gaudir de certa tranquil·litat, de certa puresa espiritual. Ja ningú m'obligava a escriure assassines mentides.

Però les mentides acreixeren. Cada cop els nostres herois anaven més ben pentinats, ja duien postissos, i laca, i brillantina, i es tenyien els cabells. Fins i tot el capità Schintzler arribà a ser el protagonista d'una d'aquestes històries impreses només reals sobre el paper. La seva companyia -resava el mecanoscrit- havia atacat una posició enemiga fortament defensada d'acord amb unes ordres que el capità no subscribia, mentre ell, casualment indisposat, havia quedat al búnquer. Fins aquí la història em semblava versemblant i familiar, massa familiar. Però, al migdia -continuava l'escrit-, els seus homes no sols no havien pres la posició, com el capità Schintzler havia advertit als seus superiors que succeiria, sinó que estaven rodejats i a punt de caure presoners dels russos, quan ell sol, el capità Schintzler, partí del búnquer, arribà fins on era la seva companyia, i només amb la seva sola presència, els seus homes, esgotats i abatuts per l'esforç de tantes hores de lluita, redoblaren els seus afanys i venceren l'enemic.

Ningú que hagués conegut al capità Schintzler podia creure que ell sol hagués anat fins una posició avançada entre mig del bombardeig de l'artilleria enemiga.

El cert és que aquesta gran mentida ens havia d'haver fet veure que ens trobàvem davant del preludi del final de la guerra. Pocs dies després d'aquests fets, l'Estat Major de l'Exèrcit Austrohongarès resolgué que el Quarter General d'Informació de la Guerra passava a tenir categoria de Ministeri, el Ministeri d'Informació, i que les seves activitats ja no serien per més temps executades per poc patriòtics civils, sinó per militars.

La comtessa Schloss-Schewing em salvà un cop més. A través dels seus contactes aconseguí enviar-me a uns magatzems d'intendència situats al sud de Viena amb l'inversemblant raonament de que com dramaturg era un gran valor per la pàtria, i que aquesta no podia córrer el risc de perdrem. I allí vaig restar, mig amagat, fins que acabà, poc després, la guerra. I és que la guerra llanguia. La guerra arribava a la seva fi. Malgrat les mentides

esbombades pel Ministeri d'Informació i les nostres “grans victòries” en tots els fronts, la guerra s'acabava. La comtessa, en una de les seves nombroses cartes, es sincerà amb mi: m'advertí que l'emperador anunciaria en pocs dies la sortida de la guerra d'Àustria. Així fou, i jo, a la fi vaig poder tornar al meu apartament vienès de la Heinestrasse. Vaig poder tornar a seure a la meua cadira al costat de la finestra que dóna al carrer, agafar la ploma, el paper blanc, tornar a escriure. El primer que sortí d'aquelles mans que poc temps enrere tremolaven, fou una obra de teatre en tres actes que tardà catorze llargs anys en poder estrenar-se a la nova Àustria: *Les desventures del soldat Hoffman*.

Josep Massanés